

Více si naslouchat, méně soudit druhé

IVA HADJ MOUSSA NAPSALA JEDNU Z NEJLEPŠÍCH ČESKÝCH KNIH ROKU

JAKUB PEŘINA

Když se o nějaké knize řekne, že je to ideální „čtení k vodě“, působí to až pejorativně. Jako něco oddechového, banálního a rozhodně velmi zapomenutelného. Iva Hadj Moussa nemá problémy s tím, když se její knihy označují za „střední proud“. Letos vydala svůj nový, zatím nejlepší román *Těžké duše*, a kdyby takhle byla napsána každá česká kniha, která se dobře prodává, budeme žít v literárním ráji. Pokud jste ji ještě nečetli, udělejte to klidně i u té vody. Zábavnější (a zároveň nikterak povrchní či banální) knihu jsem od českého spisovatele roky nečetl.

Těžkým duším jsme se věnovali v nedávné recenzi Jiřího Peňáse (č. 22/2024 – pozn. red.) i v jednom z dílů kulturního podcastu *Muži na pultem*, její obsah proto připomeňme jen stručně. Hlavnímu antihrdinovi táhne na padesát, má za sebou rozvod a ve střídavé péči dospívající dceru, velmi progresivní. Taký má na krku menší sexuální skandál, a především tři kamarády, s nimiž ho spojuje láska k hudbě i frustrace ze současného světa, kterému z různých důvodů přestávají rozumět. Je to román o střetu boomerů s mladou generací.

Vy jste asi za poslední dobu jako jediná dokázala názorově spojit redakci Echa a Alarmu. Na vaši knihu jsou totiž pochvalné recenze takřka všude. I když tedy v podcastu Alarmu neopomněli zdůraznit, že nejsou zrovna spokojení s prací vašeho manžela, Radka Hadj Moussy, který vede volební marketing Spolu.

Pan Bělíček tam dokonce řekl, že mu to zkazilo náladu, když zjistil, jaké zaměstnání má můj manžel. Přišlo mi to takové zvláštní. Na druhou stranu on pak dodal, že mu to opravdu zkazilo jen tu náladu. Knížku pochválili, to mě potěšilo. Co dělá můj manžel, je hlavně jeho věc. Recenzenti mají hlavně trošku problém s tím, kam mě zařadit. Moje kniha *Havířovina* je na pomezí thrilleru a hororu, *Těžké*

duše jsou taky trochu hraniční. Asi by to mohl být humoristický román, ale na to jsou moc depresivní.

Četla jste i těch pár negativních recenzí?

Tak třeba pan Bílek napsal v Respektu, že to nepřipomíná metalový song, ale spíš nízkorozpočtovou operetu. To trošku zabolelo. Psal, že to ztrácí energii v druhé půlce.

Co v životě neztrácí energii v druhé půlce, že?

No, to máte asi pravdu. Nemyslím si, že bych měla patřit do nějaké intelektuální elity ve zdejší literatuře, třeba takovou knížku, jako je *Hella* od Aleny Machoninové, bych nezvládla nikdy napsat.

Ona asi *Těžké duše* také ne.

Když píšu, tak mám radost. Nechci psát jenom proto, abych napsala knihu, ale proto, že mě to baví. Vždycky se těším, až ráno vstanu a budu hodinu psát. Nemá to být utrpení, aspoň já tak psaní nevnímám. I když samozřejmě jsou i dny, kdy to jde hůř, a někdy člověk popíše stránku jakoby nic. Ale pro mě to vždycky byla spíš radost než dřina a odříkání.

Za posledních pár let jste toho zvládla sepsat poměrně hodně. Proč tahle tvůrčí exploze nepřišla dřív?

Mám pocit, že pořádně jsem začala psát v roce 2019. Něco jsem měla v šuplíku, ale asi to bylo dané tou pandemií, kdy jsem trávila hodně času doma. Já bych tedy ještě možná doplnila, že jsem předtím měla jméno Iva Macků a v Albatrosu mi vyšly tři knížky pro dívčí čtenářky, taková ta young adult fiction. Pak jsem si dala pauzu, kdy jsem se věnovala textařině v reklamních agenturách, takže na tvorbu moc nezbyval čas. Před pár lety jsem odešla na volnou nohu a zjistila jsem, že s časem dokážu nakládat mnohem efektivněji, než když člověk sedí od 9 do 7 v práci a pořád tam řeší nějaké schůzky, často úplně zbytečné.

Foto: Michal Čížek

NA JEDNU STRANU
VIDÍ HOLKY
NA INSTAGRAMU,
KTERÉ TAM NA NĚ
VYSTRKUJÍ ZADEK,
ALE PAK JIM TY SAMÉ
ZÁROVEŇ ŘÍKAJÍ:
NEDÍVEJTE SE NA MĚ
JAKO NA SEXUÁLNÍ
OBJEKT. NIC NENÍ
ČERNOBÍLÉ.

Přechod do svobodného povolání znamenal i to, že jste se začala víc věnovat terapeutické činnosti a podcastu Poslouchej mě!, kde řešíte, jak děti a dospívající zbavit psychických obtíží?

Terapii dělám dva roky a dostala jsem se k ní náhodou. Potkala jsem manželku svého bývalého šéfa, která vede psychoterapeutické centrum Calmea v Podolí. Zrovna sháněla někoho na dětskou psychologii a nabídla mi spolupráci. Oboru jsem se věnovala chvíli po škole a potom už vůbec, tak jsem měla strach, jestli to zvládnu. Rozhodla jsem se to ale zkusit a už jsem u toho zůstala. Dá se říct, že jsem po covidu celkem radikálně změnila svůj život.

Italský spisovatel Paolo Giordano říká ve svém novém románě Tasmánie jednu velmi zajímavou myšlenku. Že mladí lidé, kteří se velmi pokládají do boje o dnešní palčivá společenská témata typu klimatická krize či gender, tím často dost možná zakrývají své osobní trápení a zmatenost. V tom smyslu, že když si vyberete nějaké takhle drtivé téma, do kterého vlastně schováte celou svou osobnost, možná vás pak méně trápí všechno to, co se vám děje v osobním životě. Potvrzují tu teorii i terapeutické rozhovory, které s mladými lidmi vedete?

Na tom, co pan Giordano říká, rozhodně něco je. A líbí se mi i to slovo zmatenost, ta je v dospívání obrovská. Taková ta nejistota, otázka, kdo vlastně jsem, jaké mám hodnoty. I já jsem samozřejmě měla potřebu se během dospívání nějak vymezit. Psala jsem si deník, a když jsem si ho po sobě nedávno četla, všechno tohle jsem tam našla. Bylo to samozřejmě vymezení se vůči rodičům, i když mám skvělé rodiče, ale v některých ohledech mi tehdy jejich názor připadal trapný a maloměstácký. Také jsem organizovala nějakou petici na svoz popílku, takže i já jsem už tehdy řešila ekologická témata! Ted' si vzpomínám na jeden úryvek z deníku, kdy jsem chtěla vstoupit do organizace Jihočeské matky.

To jste ale ještě nebyla matkou! Asi vás nechtěly do party, co?

No právě. V deníku mám zapsané: „Nejsem matka ještě, takže nemůžu.“ Ony tehdy bojovaly proti Temelínu. Ted' si říkám, zaplať pánbůh, že tu elektrárnu máme. Ale zpátky k té terapii. Ta témata, ať už je to klimatická krize, nebo gender... Ke mně třeba přijde nějaká klientka, má skvělou náladou a řekne, že podráždila sousedy, když někde na vesnici vyvěsila do okna duhovou vlajku. U ní je to určitý protest proti společnosti, o které si myslí, že je netolerantní, tak já ted' ukážu, že to mám jinak, že jsem tolerant-

nější. A bere to jako nějakou součást své identity. Kdyby mi dneska bylo šestnáct, tak bych se asi taky někam přivazovala.

Ta trendy témata se mění. Třeba globalizace už nikomu moc nevádí. To bylo za mého dospívání velké téma, zatímco dneska už snad nikoho nezajímá. Mají to dnešní dospívající v něčem těžší než předchozí generace?

Mají, už jen tím informačním přehlcením. Nechci, aby to vyznělo, že za všechno špatné můžou mobily, to určitě ne. Ale na druhou stranu si skutečně myslím, že je to obrovský tlak, nejenom na dospělé, i děti to opravdu hodně trápí. Nevím, jestli se to dá nazvat přímo kyberšikanou, ale když vám na Instagramu někdo pod fotku napíše: „Ty teda vypadáš jak debil“, tak to dítě hodně prožívá a já se vůbec nedivím. Slova můžou být v tomhle věku opravdu zraňující a člověk si z toho může vypěstovat různé úzkosti. Na druhou stranu, když se vrátím k tomu svému deníku z dětství, tak i mě by možná v tom věku šlo klasifikovat tak, že mám mírný stupeň deprese. Jsou tam pasáže, jak je všechno na hovno, jak jsem k ničemu, že jsem hnusná a blbá. Možná je také škoda, že opravdu velká část teenagerů má dnes vztahy na dálku a se svým klukem / holkou si jen dopisují on-line. Mám třeba klientku, která říká, že má holku, ale viděla ji jen jednou. Nechci to vůbec shazovat, myslím si, že je to lepší než nic, mít někoho blízkého, s kým si píšu, ale jsem přesvědčená, že osobnímu kontaktu s druhým člověkem se prostě nic nevyrovná. A třeba volby do europarlamentu ted' také ukázaly jednu zajímavou věc. Někdy propadáme dojem, že všichni mladí muži jsou strašně uvědomělí a citliví. Ale spousta mladých kluků, zdá se, stále inklinuje k tomu machistickému pohledu. Nedávno jsem viděla kluka, který měl vytuněnou káru a na ní obrovskou samolepku MILF HUNTER (smích). Nekritizují a neposuzují to, ta skupina mladých lidí je prostě opravdu pestrá. A chápu, že spousta věcí tyhle kluky může dneska mást. Na jednu stranu vidí holky na Instagramu, které tam na ně vystrkují zadek, ale pak jim ty samé zároveň říkají: Nedívejte se na mě jako na sexuální objekt. Nic není černobílé. Není to tak, že všechny ženy jsou jen hodně a skvělé a muži jsou ti zlí.

V jednom rozhovoru jste řekla, že je důležité lidi nesoudit, nevymezovat se hned proti všem názorům, které jsou opačné než ty naše, a více se na ostatní, promiňte mi to strašlivé slovo, nacítit. Ale jak se nacítit na úplného blba? Je to vůbec možné? A za jakou cenu?

Nacítit je hrozné slovo, to je jako „vykomunikovat“! Vaše otázka je strašně těžká. Podle mě k tomu vždycky nějaký prostor je. Když se ještě vrátím k dětem, tak zrovna ty se samozřejmě hodně vymezují. Najednou je táta zástupce toho zlého patriarchátu a je to on, kdo může za všechnu nespravedlnost světa. Většinou se snažím mluvit i s rodiči, kteří bohužel častokrát děti za jejich názory zesměšňují. Nemusíte spolu ve všem souhlasit, ale jde přece říct: Hele, já to vidím trochu jinak, ale respektuju tě. My jsme v té rodičovské roli, jsme dospělí a měli bychom umět dětem leccos prominout. Nerozčilovat se hned: Ježíšmarjá, ona mě nazvala tímhle! A k tomu, jestli se jde domluvit s úplným blbcem... Nemám moc ráda morální rozhořčení, že když má někdo jiný politický názor než já, je hned nutné ho za to pranýřovat. My třeba chodíme na metalové akce a máme spoustu známých, kteří volí diametrálně jiné strany než my, třeba i ty strany, o kterých my říkáme, že jsou dezolátské. Ale zároveň zjišťuji, že to nejsou zlí nebo nějak charakterově špatní lidé. Jsou prostě jenom frustrování, zklamání a dá se s nimi o tom i bavit.

Voliči pravice, levice a SPD zažívají kolektivní štěstí na metalovém festivalu, to je nádhera.

To je úplně v pohodě a je to naprosto běžná věc. Ted' jsem uvedla příklad, že se bavíme o politice, ale to je spíš výjimka. Většinou se bavíme o muzice. Kdyby si nějací lidé z Twitteru sedli někam do hospody, tak si tam asi nebudou nadávat. Zrovna na Twitteru je člověk často za hrdinu, píše z bezpečí svého obýváku. Mám pocit, že trochu víc to dělá ta levicově zaměřená část lidí, že oni sice strašně často volají po férovosti a empatii, ale jenom pro tu svoji skupinu, pro lidi, co mají stejný názor jako oni. Jakmile má někdo odlišný názor, vůbec neváhají ho onálepkovat. Mně se třeba před posledními parlamentními volbami docela často stávalo, že když se někdo zeptal, koho budu volit, a já odpověděla, že koalici Spolu, tak

pokud byl tazatel voličem levice, hned opáčil: „Jak je můžeš volit? To je hrozný, jsi konzervativní a zaprděná.“ Když mi naopak někdo řekne, že volí třeba Zeleň nebo kohokoli jiného, nemám potřebu mu tvrdit, že volí špatně.

I vaše Těžké duše nakonec končí smířením, nezníte toho boomeru úplně napadrť. Je podle vás empatie vždycky jen dobrá?

Empatii neberu jako to, že musíme vždycky s člo- věkem souhlasit a ve všem ho podpořit. Podle mě je empatie spíš snaha nahlédnout mimo svou pozici, zkusit mít pohled druhého člověka, vidět svět z jeho perspektivy. Třeba má úplně jiné zkušenosti než já. Empatie není dát někomu srdíčko a péči na sociální síti. Dělá nám to samozřejmě dobře, ta srdíčka, ty „lajčíky“, ale ne všichni s námi musí vždycky sou- hlasit a hladit nás po srsti. Myslím si, že to ani není dobře.

Kvalita literatury by neměla být posuzová- na podle svého tématu. Je to přece v něčem ni- terném, nejde o to, jestli píšeme o člověku, jenž přežil koncentrační tábor, nebo si vybereme příběh o nějaké lesbičce. Někteří „progresivní“ kritici vyžadují psát výhradně o tom, co sami známe. Podle nich jste si asi neměla dovolit psát z pozice padesátiletého chlapa.

V literatuře a umění obecně si každý může dělat, co chce, psát si, o čem chce. Když tu byla „kauza Mornštajnová“, Kamil Fila psal, že je přesvědčen o tom, že být autorem je zodpovědná práce a měl by psát jen o tom, co sám dobře zná. Ale mně tohle přijde naprosto absurdní. Co pak budeme dělat třeba s celou science fiction? (Smích.)

Je otázka, co vlastně člověk vůbec dobře zná. Za sebe bych s čistým svědomím řekl, že skoro nic.

No jasně. Známe vůbec dobře sami sebe? ■

KAMIL FILA PSAL, ŽE JE PŘESVĚDČEN O TOM, ŽE BÝT AUTOREM JE ZODPOVĚDNÁ PRÁCE A MĚL BY PSÁT JEN O TOM, CO SÁM DOBŘE ZNÁ. ALE MNĚ TOHLE PŘIJDE NAPROSTO ABSURDNÍ.

IVA HADJ MOUSSA (1979)

Narodila se v Písku. Vystudovala psychologii na Ma- sarykově univerzitě v Brně. Je autorkou knih Šalína do stanice touha (2020), Démon ze sídliště (2021), Haví-

řovina (2022) a Těžké duše (2024). Kromě psaní se věnu- je psychoterapii dětí a dospívajících, občas píše reklamní texty a pokouší se kreslit vtipy.

